

שיקום אזורי אסון

סקירה בינ"ל | עיקרי הדברים

ד"ר רוני בר
מנהלת אגף א עירוניות, מחקר וקשרי חוץ
אגף בכיר לתכנון אסטרטגי,
מינהל התכנון

ערב עיון, איגוד המתכננים
7 בנובמבר 2023

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

שיטת עבודה ומקרי מבחן

← איסוף ידע ותובנות משיקום אזורי אסון במקומות שונים בעולם

← סקירת מקרי מבחן ספציפיים, מחקרים, דוחות אינטגרטיביים (OECD, FEMA, סוכנות האו"ם לאסונות, דלויט ועוד) וראיונות עם מומחים

← תמצות עקרונות אופרטיביים

← התייחסות לצעדים שמומלץ לקדם באופן **מייד** כתשתית לעבודה, עקרונות לטווח **הביניים** ולטווח **הארוך**

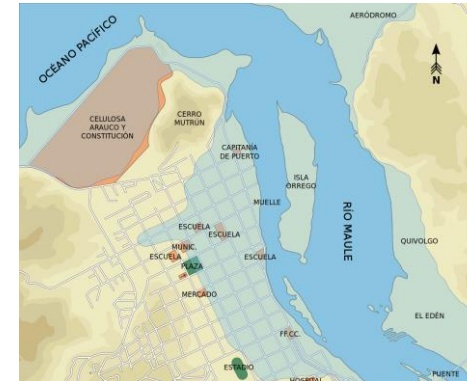
תאונה הרסנית (קוויבק, קנדה)

לחימה (אוקראינה)

סופות (פוארטו ריקו, טקסס)

רעידת אדמה וצונאמי (צ'ילה)

רעידת אדמה (איטליה, יפן, טורקיה, קולומביה, יוון, מקסיקו)

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

מהלך המצגת

3

אסטרטגיית שיקום
ארוך טווח

2

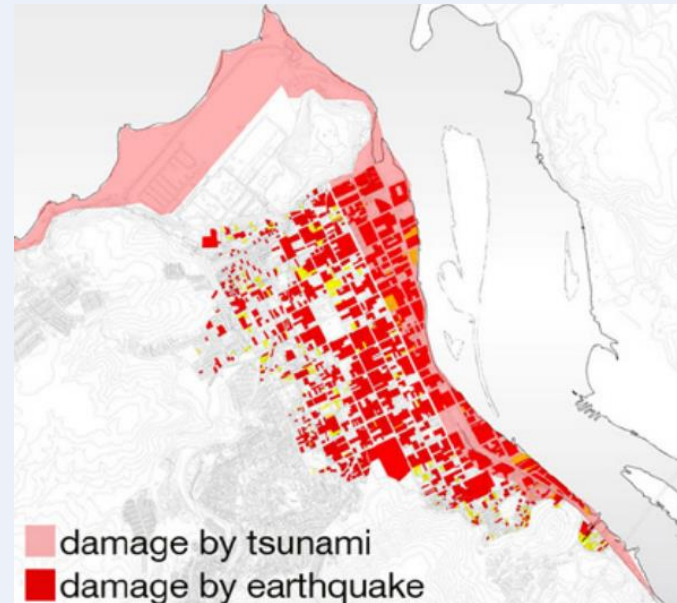
מגורים זמניים
לטווח הביניים

1

עקרונות מפתח
ותשתית לעבודה

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות מפתח ותשתית לעבודה

תוכנית אב לעיר Constitución בצ'ילה

יום 40 לאחר האסון – הוקם "בית פתוח" במרכז העיר << התנעת עשייה ויצירת "מקום"

יום 50 – אספות ופגישות לבירור חסמים, בעיות ואתגרים. עבור התושבים, הצונאמי הוא לאו דווקא האתגר המשמעותי אלא בעיות של הצפות, שטפונות, היעדר מרחב ציבורי, תחב"צ.

יום 70 – משאל בקרב התושבים לגבי החלופות ותעדוף הפעולות. הסכמה רחבה לגבי אחת החלופות למרות שהיתה כרוכה בהפקעות.

יום 100 – הגשת התוכנית

- שותפות אקטיבית של הקהילות בכל השלבים;
תהליכי תכנון שיתופיים יחד עם הקהילות ולא עבורן;
חשיבות לפרו-אקטיביות של הקהילה ולהובלה מקומית.

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות מפתח ותשתית לעבודה

Lac-Mégantic, Quebec

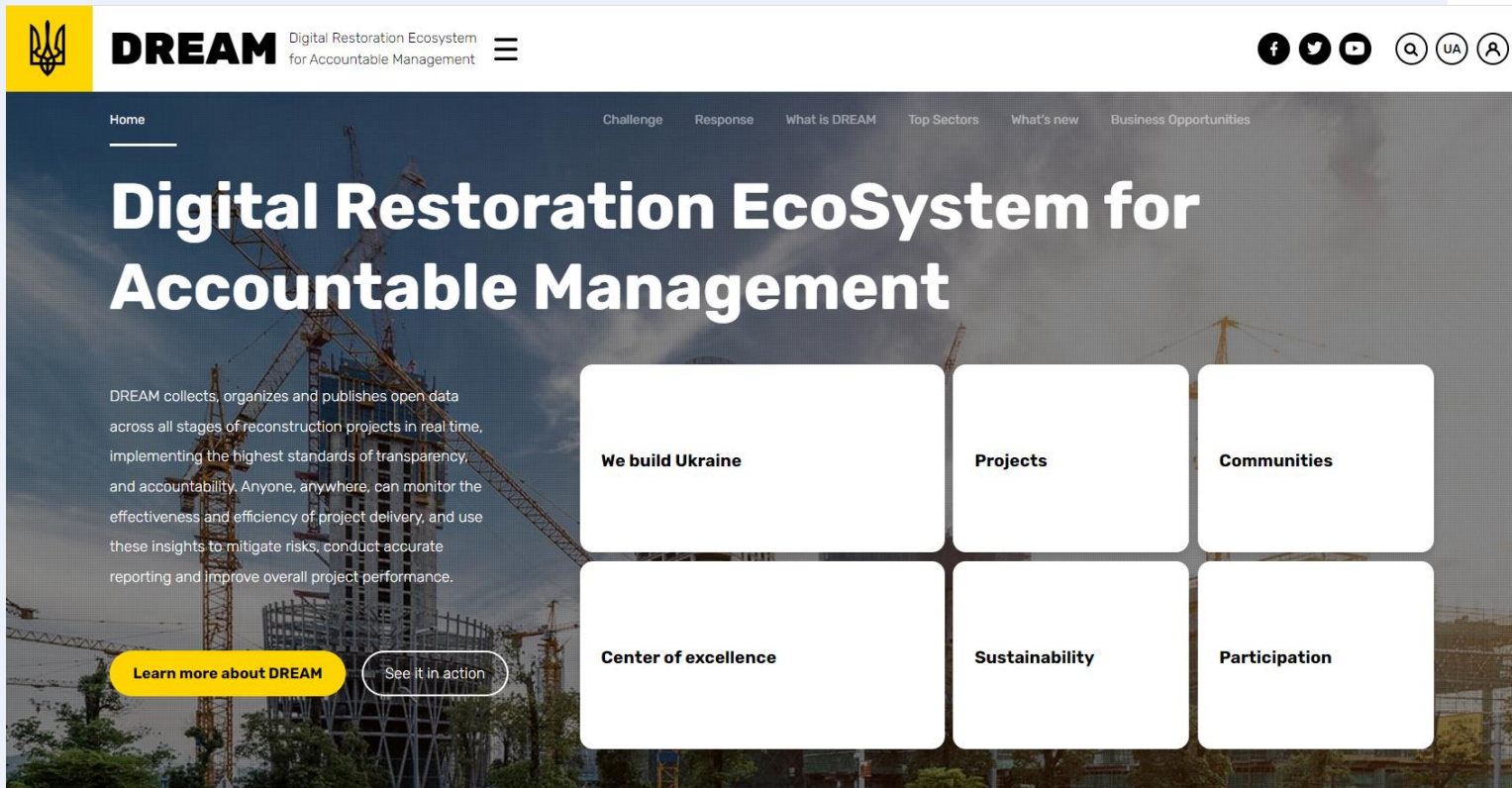

■ שותפות אקטיבית של הקהילות בכל השלבים;

תהליכי תכנון שיתופיים יחד עם הקהילות ולא עבורן;
חשיבות לפרו-אקטיביות של הקהילה, והובלה
מקומית והעברת סמכויות לרשויות המקומיות.

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות מפתח ותשתית לעבודה

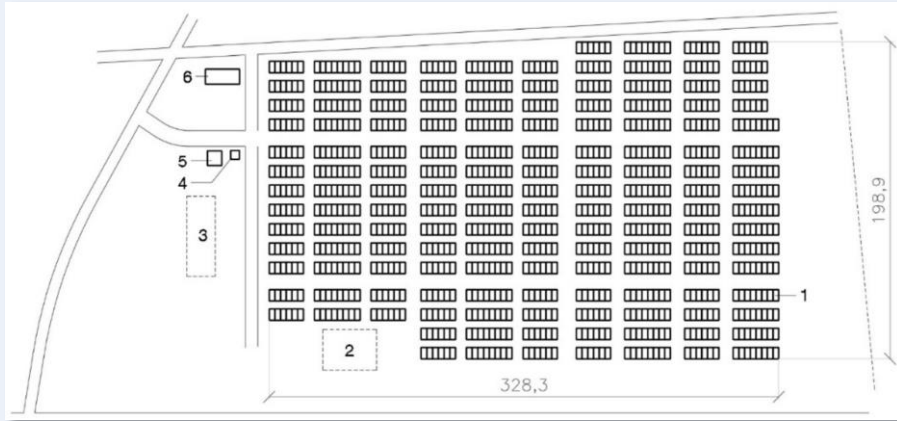

- שותפות אקטיבית של הקהילות בכל השלבים; תהליכי תכנון שיתופיים יחד עם הקהילות ולא עבורן; חשיבות לפרו-אקטיביות של הקהילה, והובלה מקומית והעברת סמכויות לרשויות המקומיות.
- שיטות עבודה לא קונבנציונליות וצוותים רב תחומיים, כולל שילוב בעלי מקצוע מעולמות חברתיים וטיפוליים, טיפול בטרומה, גישור, זיכרון והנצחה, אנשי רוח, אמנות ומדע. הצוותים צריכים ללוות את הקהילות מהיום הראשון ועד לתום התהליך.
- סנכרון בין פעולות לטווח קצר/בינוני לפעולות לטווח ארוך - וגם בין פרויקטים שונים.

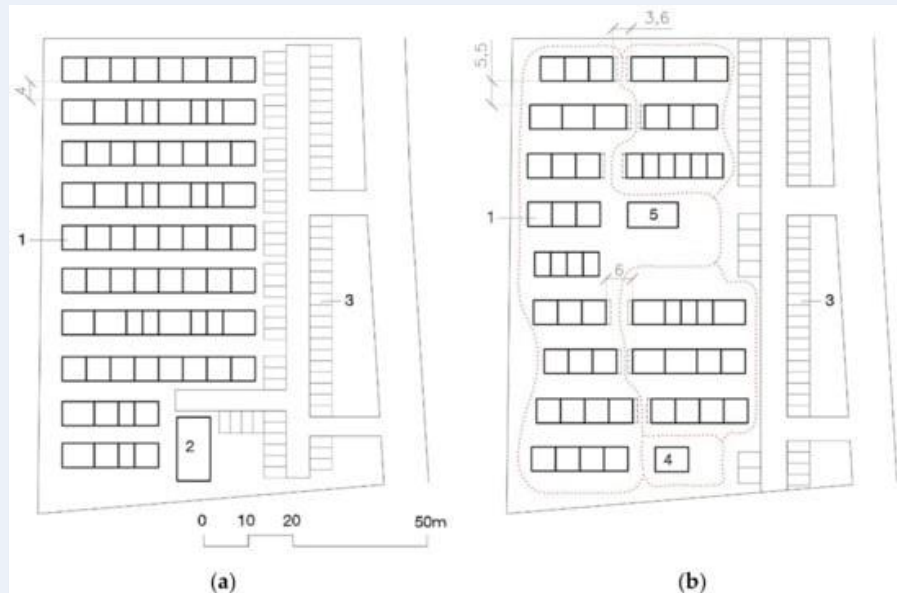
דוגמה מאוקראינה למערכת דיגיטלית שמאגדת מידע בנוגע לפרויקטי שיקום במדינה. קהילות יכולות לייצר פרויקטים, להציג אותם לשותפים בינלאומיים כדי לאסוף מקורות מימון ולנהל את תהליך ההקמה והבנייה. מטרת הפרויקט היא להביא לשיקום מתכלל, אחראי, יעיל, הגון ושקוף, זאת מתוך תפיסה שהשיקום של אוקראינה צריך להיעשות תוך בניית אמון בין הממשלה, האזרחים, העסקים והגופים הפיננסים. המערכת מאפשרת לכל אחד לעקוב אחר הביצועים של פרויקטים ואחר ההשפעה שלהם (קישור)

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות ודגשים – מגורים זמניים

Kobe 1995
1000 THA

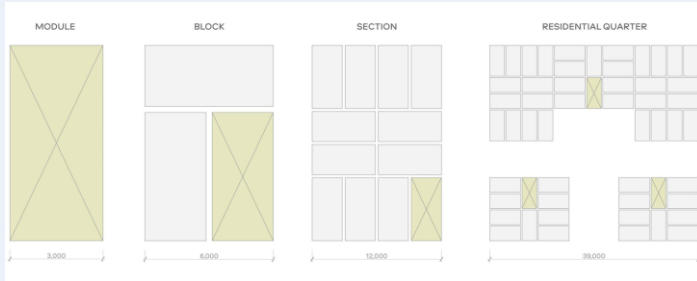
Kumamoto 2016
(a) rejected plan of 72 THA
(b) modified plan of 55 THA

תכניות לדיור זמני סובלות לעיתים קרובות מבעיות וכשלים כמו חוסר התאמה לאופי הקהילה, מיקום לא מתאים, קשיים חברתיים בתוך המחנה הזמני, הפרדה בין קהילות ופירוקן, שחיקת היכולת הארגונית ושהות ממושכת מעבר למצופה.

למגורים זמניים יש אפשרות להפוך למגורי קבע.
ככל שהשהות במגורים הזמניים מתארכת כך עולה הסיכוי שיהפכו למגורי קבע (על סמך סקר ארוך טווח שנערך ביפן בקרב 8,000 שוהים במגורים זמניים).

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות ודגשים – מגורים זמניים

Modular Temporary Housing, Ukraine
Balbek Bureau

Onagawa Container House + Community Center
Shigeru Ban

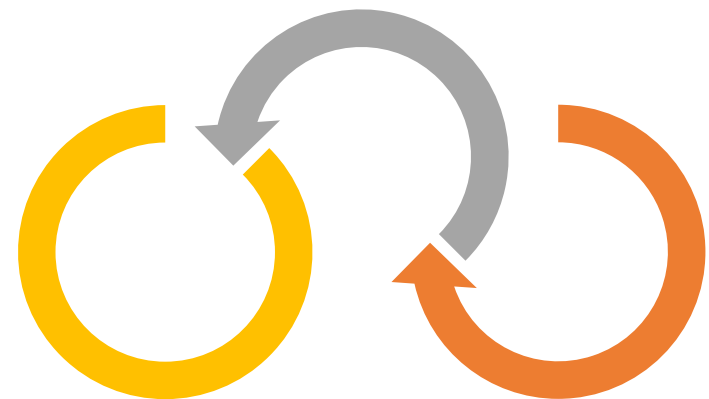
מגורים זמניים צריכים לתת מענה לצרכים אישיים, משפחתיים וחברתיים - ולא רק לספק פתרון דיור. הנושא המרכזי הוא האנשים ולא יחידות הדיור. לכן יש לקחת בחשבון היבטים כמו:

- שמירה על הקהילות והשכנות שהיו קיימות באזורים שנפגעו, שחזור דפוסי מגורים (יפן, איטליה)
- דגש על מרחב ציבורי, מרחבים משותפים ומבני ציבור וקהילה.
- מגוון של יחידות דיור לבחירה - בגדלים שונים.
- אפשרות לשימוש חוזר ביחידות.
- איכות, חדשנות, גמישות - וגם אסתטיקה.
- מעורבות פעילה של הקהילה בתכנון (סדנאות תכנון ממוקדות יכולות להניב תוצרים תוך כמה ימים).
- יחידה לדוגמה בשטח - לצורך המחשה בפועל.

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות ודגשים – אסטרטגיית שיקום ארוך טווח

**אסטרטגיית שיקום ארוך טווח לא רק עוסקת בשיקום פיזי;
היא משמשת לגיבוש הסיפור של המקום - בין העבר,
ההווה והעתיד.**

עקרונות ודגשים – אסטרטגיית שיקום ארוך טווח

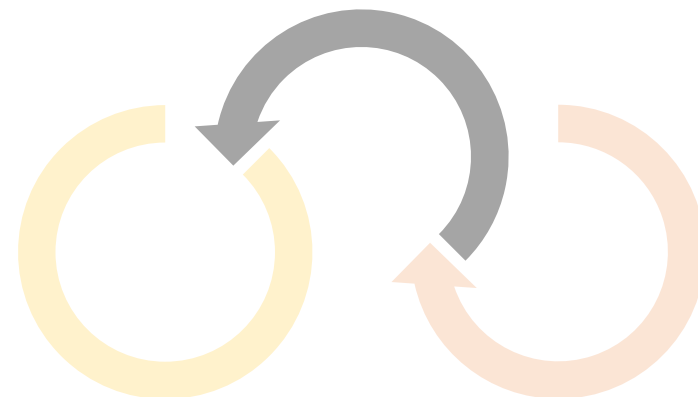
“Future thinking in the middle of the war”

כיצד לבנות אחרי המלחמה?
מה צריך לשמר?
מה צריך להשיב לקדמותו?
מה צריך להמציא מחדש?
איך יראו בעתיד צרכי הסביבה והאנשים?
מה התקוות של אנשים לגבי הבית, העיר, המדינה?
כמה אנשים יחזרו למקומות מהם ברחו?
למה הם זקוקים כדי לחזור?
האם לשקם שכונות שנפגעו או לייצר משהו חדש?
מהם הדברים הבלתי מוחשיים שיש לתקן?
איך ניתן להבטיח עצמאות אזורית?

אסטרטגיית שיקום ארוך טווח לא רק עוסקת בשיקום פיזי;
היא משמשת לגיבוש הסיפור של המקום – בין העבר,
ההווה והעתיד.

- הצפת "שאלות גדולות" ורעיונות חדשים שמאתגרים את ה"עסקים כרגיל" בתחומים שונים.
- זיהוי פערים ואתגרים שהיו קיימים לפני האסון כדי שלא יתרחבו בעקבותיו.

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות ודגשים – אסטרטגיית שיקום ארוך טווח

כיצד לבנות אחרי המלחמה?
מה צריך לשמר?
מה צריך להשיב לקדמותו?
מה צריך להמציא מחדש?
איך יראו בעתיד צרכי הסביבה והאנשים?
מה התקוות של אנשים לגבי הבית, העיר, המדינה?
כמה אנשים יחזרו למקומות מהם ברחו?
למה הם זקוקים כדי לחזור?
האם לשקם שכונות שנפגעו או לייצר משהו חדש?
מהם הדברים הבלתי מוחשיים שיש לתקן?
איך ניתן להבטיח עצמאות אזורית?

אסטרטגיית שיקום ארוך טווח לא רק עוסקת בשיקום פיזי;
היא משמשת לגיבוש הסיפור של המקום - בין העבר,
ההווה והעתיד.

- הצפת "שאלות גדולות" ורעיונות חדשים שמאתגרים את ה"עסקים כרגיל" בתחומים שונים.
- זיהוי פערים ואתגרים שהיו קיימים לפני האסון כדי שלא יתרחבו בעקבותיו.
- **גיבוש חזון חיובי - ולא רק של שיקום והתגוננות. זיהוי צרכים, שאיפות ונושאים שלא קשורים לאסון ויכולים לתרום לפיתוח האזור.**

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

עקרונות ודגשים – אסטרטגיית שיקום ארוך טווח

אתר ההנצחה לנפגעי ה-9/11 ביו יורק | מיכאל ארד

אתר הנצחה לרעידת האדמה של 1995, יפן | טדאו אנדו

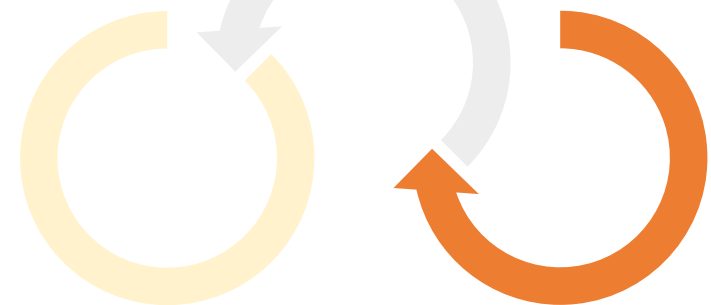
כיצד לבנות אחרי המלחמה?
מה צריך לשמר?
מה צריך להשיב לקדמותו?
מה צריך להמציא מחדש?
איך יראו בעתיד צרכי הסביבה והאנשים?
מה התקוות של אנשים לגבי הבית, העיר, המדינה?
כמה אנשים יחזרו למקומות מהם ברחו?
למה הם זקוקים כדי לחזור?
האם לשקם שכונות שנפגעו או לייצר משהו חדש?
מהם הדברים הבלתי מוחשיים שיש לתקן?
איך ניתן להבטיח עצמאות אזורית?

תוכנית אב לעיר Constitución בצ'ילה

אסטרטגיית שיקום ארוך טווח לא רק עוסקת בשיקום פיזי;
היא משמשת לגיבוש הסיפור של המקום - בין העבר, ההווה והעתיד.

- הצפת "שאלות גדולות" ורעיונות חדשים שמאתגרים את ה"עסקים כרגיל" בתחומים שונים.
- זיהוי פערים ואתגרים שהיו קיימים לפני האסון כדי שלא יתרחבו בעקבותיו.
- גיבוש חזון חיובי - ולא רק של שיקום והתגוננות. זיהוי צרכים, שאיפות ונושאים שלא קשורים לאסון ויכולים לתרום לפיתוח האזור.
- מורשת, זיכרון והנצחה. אמצעי לקהילה לספר את הסיפור שלה - לאו דווקא דרך מונומנט או אתר פיזי.

שיקום אזורי אסון | סקירה בינ"ל

שאלות פתוחות

- שיקום של אזורי לחימה
- פרקטיקות לא קונבנציונליות של תכנון משתף
- התמודדות עם אי ודאות
- מתן מענה כולל בין המקומי לאזורי
- סנכרון בין טווחי הזמן השונים
- זיכרון והנצחה

תודה

המצגת המלאה והמתעדכנת באתר מינהל התכנון:

<https://www.gov.il/he/departments/topics/region-revival/govil-landing-page>

ליצירת קשר

רוני בר ronib@iplan.gov.il
לילי שולמן lilis@iplan.gov.il

